

11.2.2020

Sosiaali- ja terveystoimialan yksiköille

RAJOITUSTOIMENPITEET JA YHTEYDENPIDON RAJOITTAMINEN LASTENSUOJELULAIN MUKAISESTI

Voimassa 1.1.2020 – 31.12.2029

Kumoo Rajoitustoimenpiteet ja yhteydenpidon rajoittaminen lastensuojelulain mukaisesti, PYSY124, 25.4.2018.

Asiasanat Ydintoiminnot, henkilöstö, lastensuojelu, rajoitustoimenpiteet, yhteydenpidon rajoittaminen.

11.2.2020

Sisällys

1. Yleistä.....	3
2. Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoitustoimenpiteet; päätös, muutoksenhaku ja kirjaus.....	4
3. Päätöksenteko, kuuleminen ja lapsen mielipiteen selvittäminen sekä tieto käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista	4
4. Rajoitusten käytön yleiset edellytykset (61 a §)	6
5. Hyvää kohtelua koskeva suunnitelma (61 b §)	8
6. Yhteydenpidon rajoittaminen (62 §)	9
6.1. Yhteydenpidon rajoittamisen edellytyksistä	10
6.2. Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös (63 §)	11
6.3 Päätösvalta	11
6.4 Asianosaiset yhteydenpidon rajoittamista koskevissa päätöksissä	12
6.5. Päätösvallan käyttäminen lastensuojelulaitoksissa	13
7. Aineiden ja esineiden haltuunotto (65 §)	13
7.1 Päätös.....	15
8. Henkilöntarkastus (66 §)	15
8.1 Päätös ja kirjaus.....	16
9. Henkilönkatsastus 66 a §	16
9.1 Päätös ja kirjaus.....	17
10. Omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen. Lähetysten luovuttamatta jättäminen (67 §)	18
10.1 Päätös ja kirjaus.....	19
11. Kiinnipitäminen (68 §)	20
11.1 Selvitys ja kirjaus	21
12. Liikkumisvapauden rajoittaminen (69 §)	22
12.1 Päätös ja kirjaus.....	23
13. Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen (69 a §).....	24
13.1 Kirjaus.....	26
14. Eristäminen (70 §).....	26
14.1 Päätös ja kirjaus.....	27
15. Erityinen huolenpito (71 §).....	28
15.1 Erityisen huolenpidon järjestäminen 72 §	29
15.2 Päätös.....	30
15.3 Erityisen huolenpidon toimeenpano (73 §).....	32
16. Lapsen oikeus henkilökohtaiseen keskusteluun.....	33
17. Rajoitustoimenpiteiden kirjaaminen – vaikutus asiakassuunnitelmaan sekä hoito- ja kasvatussuunnitelmaan (74 §)	34

Postiosoite

PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite

Toinen linja 4 A
Helsinki 53
<http://www.hel.fi/sote>

Puhelin

+358 9 310 5015

Faksi

+358 9 310 42504

11.2.2020

1. Yleistä

Rajoitustoimenpiteitä ovat aineiden ja esineiden haltuunotto, henkilöntarkastus, henkilönkatsastus, omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen, kiinnipitäminen, liikkumisvapauden rajoittaminen, luvatta poistuneen lapsen palauttaminen, eristäminen sekä erityinen huolenpito.

Rajoitustoimenpiteitä voidaan kohdistaa vain sijaishuollossa olevaan ja laitoshuoltoon sijoitettuun lapseen. Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan lastensuojelulain 49 §:n 1 momentin mukaan huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai lain 83 §:ssä tarkoitetun väliaikais määräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Jos lapseen kohdistetaan lastensuojelulain 11 luvussa tarkoitettuja rajoituksia hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden annettua väliaikais määräyksen, tulee rajoitustoimenpiteestä ilmoittaa viipymättä hallinto-oikeudelle tai korkeimmalle hallinto-oikeudelle sekä lähettää tuomioistuimelle asiaa koskeva päätös tai kirjaus tiedoksi. Tällöin on myös syytä arvioida lapsen sijoituspaikan sopivuutta lapselle.

Mikäli lapsi on perhehoidossa huostaan otettuna tai kiireellisesti sijoitettuna, ei rajoitustoimenpiteitä voida häneen kohdistaa. Sama koskee tilannetta, jossa lapsi on sijoitettu avohuollon tukitoimenpiteenä (lastensuojelulain 37 §) laitoshuoltoon tai perhehoitoon.

Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös voidaan kohdistaa vain sijaishuollossa laitoshoidossa tai perhehoidossa olevaan lapseen.

Rajoitustoimenpiteitä sovelletaan kaikissa lastensuojelulaitoksissa, siis myös yksityisissä laitoksissa. Rajoitustoimenpiteistä on tehtävä aina joko nimenomainen päätös tai kirjaus lasta koskeviin asiakirjoihin.

Muutoksenhakumahdollisuus on myös yksityisissä laitoksissa tehtävistä päätöksistä.

11.2.2020

2. Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoitustoimenpiteet; päätös, muutoksenhaku ja kirjaus

Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoitustoimenpiteet, joista on tehtävä muutoksenhakukelpoinen päätös ja lisäksi kirjaus:

- yhteydenpidon rajoittaminen ja olinpaikan ilmoittamatta jättäminen (63 § ja 62 §:n 3 mom.)
- yhteydenpidon rajoituksen lieventäminen (63 §)
- aineiden ja esineiden haltuunotto (65 §)
- lähetyksen luovuttamatta jättäminen (67 §:n 4 mom.)
- lähetyksen tai viestin lukeminen (67 §:n 4 mom.)
- liikkumisvapauden rajoittaminen (69 §)
- eristäminen (70 §)
- erityinen huolenpito (72 §)

Rajoitustoimenpiteet, joista on tehtävä päätös, ei valitusoikeutta. Kirjaukset on tehtävä:

- omaisuuden ja lähetyksen ja tilojen tarkastaminen (67 §:n 1 ja 2 mom.)
- henkilönkatsastus (66 §)
- yhteydenpidon rajoituksen lakkauttaminen

Rajoitustoimenpiteet, joista ei tehdä nimenomaista päätöstä. Kirjaukset on tehtävä:

- omaisuuden haltuunotto (palautustilanteet, 65 §)
- henkilöntarkastus (66 §)
- kiinnittäminen (68 §)
- luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen (69 a §)

3. Päätöksenteko, kuuleminen ja lapsen mielipiteen selvittäminen sekä tieto käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista

Lapselle ja hänen lailliselle edustajalleen tai huoltajalle on viipymättä annettava tieto päätösten ja toimenpiteiden sisällöstä ja perusteista sekä käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista. Tiedot antaa päätöksen tehnyt henkilö. Tiedot on annettava ymmärrettävässä muodossa ja saavutettavalla tavalla ottaen huomioon lapsen ikä ja kehitystaso sekä lapsen, huoltajan tai laillisen edustajan kommunikaatiomenetelmä. Lapsen vanhempi ei ole aina asiassa asianosainen, mutta vanhemmalla on lastensuojelulain 89 §:n mukaan muutoksenhakuoikeus kyseisen pykälän 1 ja 2 momenteissa mainituissa asioissa. Vanhemmalla on

11.2.2020

myös muutoksenhakuoikeus, mikäli yhteydenpidon rajoitus kohdistuu vanhempaan.

Jos lapseen on kohdistettu rajoitustoimenpide, kiireellinen sijoitus tai huostaanotto hänen ollessaan tilassa, jossa hän ei ole kyennyt ymmärtämään toimenpiteen merkitystä, hänelle on annettava tarkoitettut tiedot heti, kun hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen. Tämä tarkoittaa, että oikeusturvakeinoista annetaan tieto heti akuutin tilanteen jälkeen, jos lapsi ei esimerkiksi eristykseen siirrettäessä kykene ottamaan tietoa vastaan tai on kiireellisen sijoituksen jälkeen pois toltaan. Tietojen antaminen sisältää sen, että lapselle on kerrottava mistä hän saa apua ja neuvoa muutoksenhaun tai kantelun tekemiseen.

Asianosaisia rajoitustoimenpiteitten osalta ovat 12 vuotta täyttänyt lapsi ja hänen huoltajansa. Yhteydenpidon rajoitusta koskevissa asioissa asianosaisia ovat 12 vuotta täyttänyt lapsi, lapsen huoltaja ja se henkilö, johon rajoitustoimenpide kohdistuu.

Ennen päätöksentekoa on asianosaisille varattava tilaisuus tulla kuulluksi siten kuin hallintolaisissa säädetään. Hallintolain 36 §:n mukaan asianosaiselle on toimitettava kuulemisen kohteena olevat asiakirjat alkuperäisinä tai jäljennöksinä taikka varattava muutoin tilaisuus tutustua niihin. Asianosaiselle on siten kuulemisen yhteydessä varattava tilaisuus tutustua kaikkiin viranomaisen laatimiin asiakirjoihin, jotka voivat tai ovat voineet vaikuttaa asian käsittelyyn. Lapselle ei saa kuitenkaan antaa sellaisia tietoja, jotka vaarantavat hänen kehitystään tai ovat vastoin lapsen muuta erittäin tärkeää yksityistä etua. Joissain tapauksissa myös muun asianosaisen oikeutta saada tieto asiaan vaikuttavista asiakirjoista voidaan joutua rajaamaan. Tällainen tilanne voi syntyä erityisesti tehtäessä yhteydenpidon rajoitusta koskevaa päätöstä, jolloin lasta ja perhettä koskevia tietoja ei voida kuulemisen yhteydessä luovuttaa kokonaisuudessaan perheen ulkopuoliselle, asianosaisena pidettävälle henkilölle.

Mikäli asianosaiselle ei anneta kuulemisen yhteydessä kaikkia tietoja, on asiassa tarvittaessa tehtävä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 14 §:ssä tarkoitettu valituskelpoinen päätös. Epäselvissä tilanteissa on syytä aina konsultoida hallintopalvelujen juridista tukea.

Kuuleminen voidaan hallintolain 34 §:n mukaan jättää poikkeuksellisesti

11.2.2020

suorittamatta mm. silloin, jos kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle.

Varsinkin tehtäessä päätöksiä laitoshoidossa voi tilanne usein olla sellainen, ettei kuulemista voida suorittaa ennen päätöksentekoa (esimerkiksi eristäminen). Päätös on kuitenkin aina annettava asianosaisille, ja päätöksestä tulee ilmetä myös, miksi kuuleminen on jätetty suorittamatta. Lapsen mielipide on aina selvitettävä, vaikka lasta ei tarvitsisikaan kuulla siten kuin edellä on todettu. Mikäli lapsen mielipidettä ei ole voitu selvittää, tulee syyn tähän ilmetä tehdyssä päätöksessä tai lasta koskevissa asiakirjoissa.

Päätökset rajoitustoimenpiteistä on tehtävä oikea-aikaisesti. Päätöksiä ei voida tehdä takautuvasti, ellei kysymyksessä ole kiireellinen tilanne, jolloin päätös tehdään välittömästi, kun se on mahdollista.

Lapselle on annettava päätös tiedoksi ja merkittävä luovutus lapsen asiakirjoihin. Jos lapsi ei halua ottaa päätöstä vastaan, päätöstä säilytetään yksikössä siten, että lapsi saa sen halutessaan. Lapselle on riittävän tarkasti kerrottava rajoitustoimenpiteen perustelut, toimenpiteen tarkoitus ja kesto.

Päätöksentekoa ja päätöksentekotasoja, muutoksenhakuun oikeutettuja sekä kirjaamista on selvitetty myös jäljempänä.

4. Rajoitusten käytön yleiset edellytykset (61 a §)

Lastensuojelulain mukaisten rajoitustoimenpiteiden keskeisenä tarkoituksena on varmistaa huostaanoton tarkoituksen toteuttaminen taikka lapsen tai toisen henkilön suojaaminen.

Rajoitusten käytön yleiset edellytykset:

1) rajoitus on lapsen edun mukainen sekä oikeassa suhteessa lapsen ikään ja kehitystasoon nähden;

11.2.2020

2) rajoitus on lapsen hoidon ja huolenpidon tai sijaishuoltoon johtaneen päätöksen tarkoituksen toteuttamisen kannalta perusteltu ja tarkoitukseen sopiva;

3) rajoituksen käyttäminen on välttämätöntä lapsen oman taikka muiden henkilöiden terveyden vakavan vaarantumisen vuoksi, ruumiillisen koskemattomuuden turvaamiseksi taikka merkittävän omaisuusvahingon ehkäisemiseksi;

4) rajoitus on oikeassa suhteessa suojeltavaan etuun nähden;

5) lapsen mielipide rajoituksesta on selvitetty 20 §:n mukaisesti, ellei se ole ilmeisen mahdotonta; ja

6) muut, lievemmat keinot eivät ole tilanteeseen soveltuvia.

Rajoitustoimenpiteiden on oltava järkevässä ja kohtuullisessa suhteessa niiden käytölle asetettuun tavoitteeseen nähden. Rajoitustoimenpiteet on toteutettava aina mahdollisimman turvallisesti ja lapsen ihmisarvoa kunnioittaen sekä hänen yksilöllinen tilanteensa, ikänsä, sukupuolensa ja kulttuuri- ja uskonnollinen taustansa huomioiden. Rajoituksen aikana tulee huolehtia lapsen yksilöllisistä tarpeista ja perustarpeista.

Lastensuojelulain mukaisten rajoitustoimenpiteiden keskeisenä tarkoituksena on varmistaa huostaanoton tarkoituksen toteuttaminen taikka lapsen tai toisen henkilön suojaaminen. Lastensuojelulaitoksessa lapseen saa kohdistaa rajoitustoimenpiteitä vain siinä määrin kuin kiireellisen sijoituksen, väliaikaisen määräyksen tai huostaanoton tarkoituksen toteuttaminen, lapsen oma tai toisen henkilön terveys tai turvallisuus välttämättä vaatii.

Rajoitustoimenpiteitä ei saa käyttää muuhun kuin kussakin rajoitussäännöksessä ilmenevään ja siinä hyväksytyyn tarkoitukseen. Rajoitusten käyttäminen esimerkiksi rangaistuksena on kiellettyä eikä sen käytöllä saa aiheuttaa lapselle vahinkoa. Rajoitus ei saa sisältää alistamista, kurittamista eikä muulla tavoin loukkaavaa kohtelua.

Käytettävissä olevista toimenpiteistä on valittava lapsen itsemääräämisoikeutta tai muuta perusoikeutta kulloinkin vähiten

11.2.2020

rajoittava toimenpide ja mikäli lievemmat toimenpiteet ovat asiassa riittäviä, rajoituksiin ei saa ryhtyä lainkaan. Rajoitustoimenpiteiden on siis oltava järkevässä ja kohtuullisessa suhteessa niiden käytölle asetettuun tavoitteeseen nähden.

5. Hyvää kohtelua koskeva suunnitelma (61 b §)

Palvelujen tuottaja vastaa siitä, että lastensuojelulaitoksessa laaditaan yleinen hyvää kohtelua koskeva suunnitelma. Yleinen hyvää kohtelua koskeva suunnitelma voi olla osa omavalvontasuunnitelmaa, kuitenkin niin että se on erillinen selkeä oma kokonaisuutensa, ja se tulee arvioida ja tarkastaa vuosittain.

Hyvää kohtelua koskevan suunnitelman tulisi sisältää tiedot toimenpiteistä joilla yksikössä olevien lasten itsemääräämisoikeutta tuetaan sekä tiedot sijaishuoltopaikan tavanomaiseen kasvatukseen liittyvistä säännöistä ja käytännöistä. Hyvää kohtelua koskevan suunnitelman tulee sisältää tiedot toimenpiteistä lasten ikätasaisen itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi, tukemiseksi ja ylläpitämiseksi.

Suunnitelmassa tulisi olla tiedot niistä menettelytavoista ja 4 a §:ssä tarkoitettusta hyvästä hoidosta, kasvatuksesta sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellisesta valvonnasta ja huolenpidosta, joiden avulla sijaishuolto toteutetaan ensisijaisesti ilman rajoitustoimenpiteitä.

Suunnitelmassa tulisi olla tiedot siitä, miten rajoitusten käytön yhteydessä huolehditaan kaikkien yksikössä olevien lasten turvallisuudesta sekä kuinka rajoitusten käyttöön varaudutaan ja kuinka niitä voidaan toteuttaa niin, että itse rajoitustoimenpide ei aiheuta vaaraa ulkopuolisille.

Suunnitelmassa tulisi olla tiedot siitä, missä tilanteissa rajoituksia voidaan käyttää sekä yleisistä toimintatavoista rajoitusten käytön jälkeen. Suunnitelmaan on lisäksi kirjattava tieto siitä, kuinka lapsille kerrotaan heidän muutoksenhaku- ja kantelumahdollisuuksistaan,

Suunnitelman laatimisessa tulee kuulla sijaishuoltopaikassa olevien lasten näkemyksiä ja kokemuksia ja heille tulee antaa mahdollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen. Valmis suunnitelma tulee käydä

11.2.2020

yksikössä sijoitettujen lasten kanssa läpi ja suunnitelma tulee sijoittaa kaikkien nähtäville. Kuulemisella ei kuitenkaan tarkoiteta hallintolain mukaista kuulemista.

Hyvää kohtelua koskeva suunnitelma on lähetettävä tiedoksi lapsen sijoituksesta vastaavalle kunnalle ja yksikköön sijoitetun lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Suunnitelma tulee tarkastaa ja arvioida vuosittain.

6. Yhteydenpidon rajoittaminen (62 §)

Sijaishuollossa olevan lapsen oikeus pitää yhteyttä vanhempiinsa ja muihin hänelle läheisiin ihmisiin on yksi tärkeimmistä huostaan otetun lapsen oikeuksista.

Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on huostaanoton aikana velvollisuus edistää lapsen yhteydenpitoa ja tukea esimerkiksi vanhempien tosiasiallisia ja tarvittaessa taloudellisia mahdollisuuksia pitää yhteyttä ja tavata lastaan sijaishuollon aikana. Sijaishuoltopaikan valinnassa on kiinnitettävä huomiota siihen, että yhteydenpito voidaan myös tosiasiaassa toteuttaa. Sijaishuoltopaikan valinta ei saa johtaa siihen, että lapsen oikeus yhteydenpitoon vaikeutuisi tai se jopa estyisi.

Yhteydenpidon rajoittamiseen voidaan ryhtyä perhehoidossa tai laitoshoidossa sijaishuollossa olevan lapsen osalta, mikäli yhteydenpidosta ei ole voitu sopia asiakassuunnitelmassa tai muutoin hänen vanhempiensa tai muiden läheistensä kanssa ja yhteydenpidon rajoittamista on pidettävä lapsen edun kannalta välttämättömänä tai yhteydenpidosta on vaaraa lapsen hengelle, terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle tai rajoittaminen on välttämätöntä vanhempien tai perheen muiden lasten, perhekodin tai laitoksen muiden lasten tai henkilöstön turvallisuuden vuoksi taikka 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa yhteydenpitoa; sama koskee myös 12 vuotta nuorempaa lasta, jos hän on niin kehittynyt, että hänen tahtonsa voidaan kiinnittää huomiota.

11.2.2020

Mikäli asianosaisilla ja lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on vähäisintäkään erimielisyyttä yhteydenpidon määrästä tai sen toteuttamistavasta, on asiasta tehtävä aina päätös, johon asianosaiset voivat hakea muutosta.

6.1. Yhteydenpidon rajoittamisen edellytyksistä

Sijaishuollossa olevan lapsen oikeutta pitää yhteyttä vanhempiinsa tai muihin hänelle läheisiin henkilöihin saadaan 63 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä rajoittaa, jos yhteydenpidosta ei ole voitu lapsen asiakassuunnitelmassa tai erityisestä syystä muutoin sopia lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden läheistensä kanssa, ja jos:

- 1) yhteydenpito vaarantaa lapsen sijaishuollon tarkoituksen toteuttamisen ja rajoittaminen on lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta välttämätöntä; tai
- 2) yhteydenpidosta on vaaraa lapsen hengelle, terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle; tai
- 3) rajoittaminen on välttämätöntä vanhempien tai perheen muiden lasten, perhekodein tai laitoksen muiden lasten tai henkilöstön turvallisuuden vuoksi; taikka
- 4) 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa yhteydenpitoa; sama koskee myös 12 vuotta nuorempaa lasta, jos hän on niin kehittynyt, että hänen tahtonsa voidaan kiinnittää huomiota.

Edellä tarkoitettu edellytyksin saadaan:

- 1) rajoittaa lapsen oikeutta tavata vanhempiaan tai muita läheisiään;
- 2) rajoittaa lapsen oikeutta pitää yhteyttä läheisiinsä puhelimitse tai muita yhteydenpitolaitteita tai välineitä käyttäen;
- 3) lukea ja pidättää lapsen lähettämä tai hänelle osoitettu yksittäinen kirje tai siihen rinnastettava muu luottamuksellinen viesti tai tarkastaa ja pidättää muu lähetys; sekä
- 4) ottaa rajoituksen ajaksi sijaishuolto- ja hoito- ja kasvatuslaitoksen haltuun lapsen hallussa olevat yhteydenpitoon käytettävät laitteet ja välineet tai rajoittaa niiden käyttöä.

Jos rajoituksen tarkoitus voidaan saavuttaa pidättämällä viesti tai muu lähetys, ei viestin lukemista voida pitää välttämättömänä eikä siihen siis saa ryhtyä.

11.2.2020

Edellä mainituin edellytyksin voidaan lapsen olinpaikka huostassapidon aikana jättää ilmaisematta vanhemmille tai huoltajille.

Pidätetyt kirjeet tai muut luottamukselliset viestit on säilytettävä erillään muista lasta koskevista asiakirjoista siten, että ne ovat vain laitoksen johtajan ja päätöksentekoon oikeutetun sosiaalityöntekijän luettavissa.

Yhteydenpidon rajoittamista voidaan käyttää vain siinä määrin kuin kussakin tapauksessa rajoittaminen on laissa säädetyn tarkoituksen saavuttamiseksi välttämätöntä. Päätöstä tehtäessä on siten aina harkittava, voidaanko rajoituksen tarkoitus saavuttaa lievemmillä keinoilla.

6.2. Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös (63 §)

Yhteydenpidon rajoittamisesta on tehtävä valituskelpoinen ratkaisu.

Päätös on aina määräaikainen, jolloin päätöksessä on ilmoitettava paitsi rajoituksen syy, henkilöt, joihin rajoitus kohdistuu sekä millaista yhteydenpitoa rajoitus koskee ja miten ja missä laajuudessa rajoitus toteutetaan, myös se, milloin rajoitus alkaa ja milloin se päättyy.

Rajoituksen kesto on enimmillään yksi vuosi.

6.3 Päätösvalta

Päätöksen yhteydenpidon rajoittamisesta tekee johtava sosiaalityöntekijä avohuollon ja sijoituksen sosiaalityössä. Kiireellisissä tilanteissa päätöksen voi tehdä myös sosiaalipäivystyksen sosiaalityöntekijä ja johtava sosiaalityöntekijä.

Päätöksentekoon oikeutettu viranhaltija ei voi koskaan olla lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä valmistelee asian päätöksentekoa varten. Jos kysymys on kiireellisestä tilanteesta, vastaa valmistelusta tarvittaessa muu siihen tehtävään määrätty sosiaalityöntekijä.

11.2.2020

Lyhytaikaisesta, enintään 30 vuorokautta kestävästä, rajoituksesta voi päättää laitoshoidossa lastensuojelulaitoksen johtaja. Mikäli rajoittamista on tarpeen jatkaa tai se alun perin on tarpeen määrätä lyhytaikaista rajoittamista pidemmäksi (yli 30 vuorokautta), päättää asiasta johtava sosiaalityöntekijä tai kiireellisissä tilanteissa sosiaalityöntekijä sosiaalipäivystyksessä.

Olinpaikan ilmoittamatta jättämisestä sijaishuollon aikana päättää lastensuojelun sosiaalityön päällikkö avohuollon tai sijoituksen sosiaalityössä ja sosiaali- ja kriisipäivystyksen sosiaalipäivystyksen sosiaalityöntekijä.

Jos on kyse lapsen kiireellistä sijoitusta koskevasta päätöksestä ja tähän välittömästi liittyvästä yhteydenpidon rajoittamisesta, käyttää päätösvaltaa johtava sosiaalityöntekijä avohuollon sosiaalityössä ja sosiaalityöntekijä ja johtava sosiaalityöntekijä sosiaalipäivystyksessä.

Yhteydenpidon rajoitusta koskeva päätös ja sen vaikutukset on lakkautettava heti, kun edellä mainitut perusteet yhteydenpidon rajoitukselle ovat poistuneet. Tämä merkitsee myös sitä, että mikäli yhteydenpidon rajoitusta ei voida kokonaan lakkauttaa, on sitä lievennettävä, mikäli edellytyksiä voimakkaammalle rajoittamiselle ei enää ole. Päätöksen lakkauttamisesta tai sen lieventämisestä voi tehdä laitoshoidossa lyhytaikaisen rajoituspäätöksen osalta lastensuojelulaitoksen johtaja sekä muutoin johtava sosiaalityöntekijä.

6.4 Asianosaiset yhteydenpidon rajoittamista koskevissa päätöksissä

Yhteydenpidon rajoittamista koskevaan päätökseen saa hakea muutosta 12 vuotta täyttänyt lapsi, lapsen huoltaja sekä henkilö, jonka yhteydenpitoa lapseen päätöksellä on rajoitettu.

Asianosaisia yhteydenpidon rajoittamista koskevissa asioissa, joille päätöskin on annettava tiedoksi, ovat siis aina 12 vuotta täyttänyt lapsi ja lapsen huoltaja. Tämän lisäksi valitusoikeus (muutoksenhakuoikeus) on sillä henkilöllä, johon rajoitustoimenpide kohdistuu.

11.2.2020

Ennen yhteydenpidon rajoittamista koskevan päätöksen tekemistä on 12 vuotta täyttäneelle lapselle, huoltajalle ja henkilölle, johon rajoitustoimenpide kohdistuu, varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

6.5. Päätösvalan käyttäminen lastensuojelulaitoksissa

Rajoitusten osalta päätösvalta on lastensuojelulaitoksen johtajalla tai hänen määräämällään laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä.

Lastensuojelulaitoksissa päätösvaltaa käyttää laitoksen johtaja tai johtajan vahvistetun sijaisketjun mukainen viranhaltija. Laitosjohtajan sijaisuutta koskevassa päätöksessä on määrättävä erikseen, onko sijainen oikeutettu käyttämään lastensuojelulain 11 luvussa tarkoitettua päätösvaltaa. Päätökseen tulee kirjata päätöksentekijän virka-asema päätöksentekohetkellä.

7. Aineiden ja esineiden haltuunotto (65 §)

Säännös velvoittaa ottamaan lapsen hallussa olevat päihtymistarkoitukseen käytettävät aineet tai tällaisen aineen käyttöön erityisesti soveltuvat välineet laitoksen haltuun. Lastensuojelulaitoksen haltuun on otettava myös sellaiset lapsella olevat aineet ja esineet, jotka on tarkoitettu lapsen itsensä tai toisen henkilön vahingoittamiseen.

Lastensuojelulaitoksen haltuun voidaan ottaa myös sellaiset aineet tai esineet, jotka ominaisuuksiensa puolesta soveltuvat vaarantamaan lapsen omaa tai toisen henkilön henkeä, terveyttä tai turvallisuutta tai vahingoittamaan omaisuutta, jos on todennäköistä, että lapsi käyttää aineita tai esineitä edellä kuvatulla tavalla.

Säännöksessä tarkoitettuja esineitä ovat erilaiset terä- tai lyömäaseet tai heittämiseen soveltuvat esineet mukaan lukien itse valmistetut esineet. Säännöksen soveltamisalaan voivat kuulua myös sinänsä hyväksyttävään käyttötarkoituksen omaavat aineet ja esineet kuten liima, sakset, puukko tai veitsi, vaijeri, pesäpallomaila tai tikat. Kyse voi siten olla mistä tahansa esineestä tai aineesta, jonka haltuunotto voi olla perusteltua, kun säännöksessä tarkoitettujen edellytykset täyttyvät.

11.2.2020

Haltuun otettu omaisuus on sijaishuollon päättyessä lastensuojelulaitoksessa palautettava lapselle, jollei omaisuuden palauttamisesta tai hävittämisestä ole toisin säädetty (esim. alkoholi, tupakka, huumeet ja ampuma-aseet).

Haltuunoton voi tehdä lastensuojelulaitoksen johtaja tai kuka tahansa laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Haltuunotosta on viipymättä ilmoitettava lastensuojelulaitoksen johtajalle tai hänen määräämälleen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä päätöksentekoa varten.

Lastensuojelulaitoksen haltuun saadaan lisäksi ottaa lapsella olevat lapsen oman tai toisten lasten sijaishuollon järjestämistä tai laitoksen yleistä järjestystä todennäköisesti vakavasti haittaavat muut kuin edellä tarkoitettut aineet ja esineet (esimerkiksi auto, mopo tai matkapuhelin). Haltuunoton edellytyksenä on, että haltuun otettavat esineet todennäköisesti aiheuttavat vakavaa haittaa sijaishuollon järjestämiselle tai laitoksen yleiselle järjestykselle.

Jos lapsella on hallussaan tuotteita, joita alle 18-vuotias ei tupakkalain 118 §:n mukaan saa pitää hallussaan, voidaan ne ottaa laitoksen haltuun. Haltuunoton voi tehdä laitoksen johtaja tai laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Haltuunotosta tekee päätöksen laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö, jollei omaisuutta palauteta.

Haltuun otton harkinnassa tulee arvioida tuleeko haltuunotto aiheuttamaan kyseiselle lapselle kyseisessä tilanteessa enemmän haittaa vaiko ei. Mikäli lapsi tarvitsee tupakan vieroituslääkettä, arvion siitä tekee aina lääkäri.

Haltuun otettu omaisuus on viimeistään sijaishuollon päättyessä laitoksessa palautettava lapselle, jollei omaisuuden palauttamisesta tai hävittämisestä muussa laissa toisin säädetä.

Toimenpide on lakkautettava heti, kun se ei ole säännöksessä tarkoitettulla tavalla enää välttämätöntä.

11.2.2020

7.1 Päätös

Valituskelppoinen päätös tulee aina tehdä,

a) jos omaisuutta ei palauteta ja

b) kyse on lapsella olevista lapsen oman tai toisten lasten sijaishuollon järjestämisestä tai laitoksen yleistä järjestystä todennäköisesti vakavasti haittaavista muista kuin edellä tarkoitettuista aineista ja esineistä.

Päätös haltuunotosta on aina tehtävä, vaikka omaisuus, aineet tai esineet voitaisiinkin hävittää.

Nimenomaista päätöstä ei tehdä, jos omaisuus palautetaan.

Päätöksen voi tehdä lastensuojelulaitoksen johtaja tai johtajan määräämä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Päätöksestä voivat valittaa 12 vuotta täyttänyt lapsi ja hänen huoltajansa, joille päätös on siis annettava tiedoksi.

8. Henkilöntarkastus (66 §)

Henkilöntarkastuksella tarkoitetaan sen tutkimista, mitä lapsella on vaatteissaan tai muutoin yllään sekä vaatteiden ja ihon väliin mahdollisesti kätkeytyneenä. Henkilöntarkastuksen muotoja ovat esimerkiksi vaatteiden tutkiminen sekä taskujen tarkastaminen ja tyhjentäminen. Tarkastuksen piiriin kuuluu myös esimerkiksi lompakon, matka- tai käsilaukun ja kantovälineen tarkastaminen.

Edellytyksenä henkilöntarkastuksen suorittamiselle on, että laitoksen henkilökunnalla on perusteltua syytä epäillä, että lapsella on vaatteissaan tai muutoin yllään 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä eli päihtymistarkoitukseen käytettäviä aineita tai aineen käyttöön soveltuvia välineitä tai sellaisia aineita ja esineitä, jotka on tarkoitettu lapsen itsensä tai toisen henkilön vahingoittamiseen. Henkilöntarkastus tehdään etsittävänsä olevan omaisuuden löytämiseksi ei kuitenkaan tupakkatuotteiden löytämiseksi.

Tarkastuksen tekee lastensuojelulaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Tarkastus on tehtävä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan toisen henkilön läsnä ollessa.

11.2.2020

Tarkastuksen tekijän ja siinä läsnä olevan henkilön on oltava lapsen kanssa samaa sukupuolta, jollei tarkastusta toimita terveydenhuollon ammattihenkilö.

Henkilöntarkastuksen voi suorittaa ja siinä olla läsnä myös sellainen henkilö, joka on eri sukupuolta kuin lapsi, jos tarkastuksen suorittaminen kiireellisenä (välittömästi tehtävänä) on välttämätöntä lapsen tai toisen henkilön turvallisuuden varmistamiseksi. Henkilöntarkastuksessa lasta ei saa riisuttaa.

8.1 Päätös ja kirjaus

Henkilöntarkastuksesta tehdään ainoastaan tarvittavat kirjaukset, ei päätöstä.

Henkilöntarkastuksen perusteet, sen käytännössä toteuttaneen päätöksentekohetken mukainen virka-asema ja siinä läsnä olleen henkilön nimi, nimike sekä lain tarkoittama perusteltu syy on kirjattava lasta koskeviin asiakirjoihin. Tässä yhteydessä on arvioitava myös toimenpiteen mahdollinen vaikutus hoito- ja kasvatussuunnitelmaan.

9. Henkilönkatsastus 66 a §

Henkilönkatsastus käsittää katsastettavan ruumiin tarkastamisen, verinäytteen ottamisen tai muun ruumiiseen kohdistuvan tutkimuksen. Katsastus merkitsee vakavaa puuttumista lapsen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Henkilönkatsastuksen suorittamisen edellytyksenä on, että laitoksella on perusteltua syytä epäillä, että lapsi on käyttänyt 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja päihdyttäviä aineita (yleensä huumausaineita). Se ei siis ole sallittua esimerkiksi sen selvittämiseksi, onko lapsi mahdollisesti raskaana.

Henkilönkatsastus voi käsittää esimerkiksi puhalluskokeen suorittamisen taikka veri-, hius-, virtsa- tai sylkinäytteen ottamisen. Katsastus tulee aina pyrkiä toimittamaan käyttäen yksinkertaisinta menetelmää ja siten, ettei siitä aiheudu tarpeetonta haittaa lapselle.

11.2.2020

Henkilöntarkastuksen ja henkilönkatsastuksen suorittaminen tulee tapahtua aina erittäin suurta hienovaraisuutta noudattaen ja lapsen fyysistä koskemattomuutta, ihmisarvoa ja sukupuoli-identiteettiä ja yksityisyyttä kunnioittaen. Henkilönkatsastus ei oikeuta ruumiinonteloiden tutkimista eikä tunkeutumista kehon sisälle.

Katsastuksen toimittamisesta päättää ja katsastuksen toimittaa lastensuojelulaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö tai muu tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon omaava henkilö.

Mikäli henkilönkatsastuksen toimittaa muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö, on läsnä oltava lastensuojelulaitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva toinen henkilö tai muu tehtävään soveltuva ammatillisen tutkinnon omaava henkilö.

Verinäytteen saa ottaa vain terveydenhuollon ammattihenkilö.

Mikäli lapsi, jolle laitoksen toimesta on tehty henkilönkatsastus, kiistää päihteiden käytön, tai se on muuten henkilönkatsastuksen tuloksen luotettavuuden selvittämisen kannalta tarpeen, on positiivinen näyte lähetettävä asianmukaisesti tarkistettavaksi.

Katsastusta ei saa toimittaa eikä siinä olla läsnä lapsen kanssa eri sukupuolta oleva henkilö, jollei kyseessä ole terveydenhuollon ammattihenkilö.

Henkilönkatsastuksen suorittava ja läsnä oleva henkilö voi kuitenkin olla eri sukupuolta kuin lapsi, jos toimenpiteen suorittaminen välittömästi on välttämätöntä lapsen tai toisen henkilön turvallisuuden varmistamiseksi.

9.1 Päätös ja kirjaus

Henkilönkatsastuksesta on tehtävä päätös. Päätöksen tekee lastensuojelulaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö.

Päätös ei ole valituskelpoinen.

Postiosoite

PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite

Toinen linja 4 A
Helsinki 53
<http://www.hel.fi/sote>

Puhelin

+358 9 310 5015

Faksi

+358 9 310 42504

11.2.2020

Päätös on kuitenkin lähetettävä tiedoksi ja siis ilman valitusosoitusta huoltajalle ja 12 vuotta täyttäneelle lapselle.

Henkilönkatsastuksen perusteet, sen käytännössä toteuttaneen päätöksentekohetken mukainen virka-asema ja siinä läsnä olleen henkilön nimi, nimike sekä lain tarkoittama perusteltu syy on kirjattava päätökseen ja lasta koskeviin asiakirjoihin. Tässä yhteydessä on arvioitava myös toimenpiteen mahdollinen vaikutus hoito- ja kasvatussuunnitelmaan.

10. Omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen. Lähetysten luovuttamatta jättäminen (67 §)

Mikäli on perusteltua syytä epäillä, että lapsella on hallussaan 65 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä taikka lapsen olinpaikka on sijaishuollon tarkoituksen toteuttamiseksi selvittävää kiireellisesti, saadaan hänen käytössään olevat tilat tai hallussaan oleva omaisuus tarkastaa. Tällaisia aineita ja esineitä ovat ensinnäkin päihtymistarkoituksessa käytettävät aineet, kuten alkoholi ja huumausaineet sekä lääkkeet ja liuottimet. Säännöksessä tarkoitettuja aineita ja esineitä ovat myös sellaiset, jotka on tarkoitettu lapsen itsensä tai toisen henkilön vahingoittamiseksi, esimerkiksi ampuma-aseet ja teräaseet (65 §:n 1 mom.). Lisäksi tarkastamisen perusteena voi olla epäily, että lapsella on hallussaan aineita tai esineitä, jotka todennäköisesti haittaavat vakavasti lapsen oman tai toisten lasten sijaishuollon järjestämistä taikka laitoksen yleistä järjestystä. Tällainen voi olla esimerkiksi matkapuhelin.

Tarkastaminen lapsen olinpaikan selvittämiseksi tulee yleensä kysymykseen sellaisessa tilanteessa, jossa lapsi on poistunut luvatta laitoksesta ja hänen sijaishuoltonsa tarkoitus edellyttää huollon tarpeen kiireellistä selvittämistä.

LSL:n 67 § ei oikeuta tarkastamaan lapsen käytössä olevia tiloja tai omaisuutta pelkästään tupakkatuotteiden löytämiseksi.

Säännöksen 2 momentti antaa lastensuojelulaitokselle oikeuden tarkastaa lapselle osoitetun kirjeen tai muun siihen rinnastettavan luottamuksellisen viestin tai lähetyksen, mikäli on perusteltua syytä epäillä näiden sisältävän 65 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettuja aineita

11.2.2020

tai esineitä. Tarkastusoikeuden käyttäminen ei kuitenkaan oikeuta lukemaan kirjettä tai muuta luottamuksellista viestiä. Lapselle osoitetun luottamuksellisen viestin tai muun lähetyksen sisällön tarkastamisen tarkoituksena on vain lähetyksen mahdollisesti sisältämien säännöksessä tarkoitettujen aineiden tai esineiden löytäminen.

Tarkastaminen on tehtävä lapsen ja lastensuojelulaitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan toisen henkilön läsnä ollessa. Erityisestä syystä voidaan lapsen käytössä olevat tilat tai hallussa oleva omaisuus tarkastaa myös lapsen tai toisen henkilön läsnä olematta. Säännöksen tarkoittama erityinen syy voi olla esimerkiksi henkilökunnan vähäinen määrä sellaisessa tilanteessa, jossa kiireellinen tilojen tai omaisuuden tarkastaminen on välttämätöntä. Erityinen syy voi olla myös se, että lapsi on poistunut luvatta laitoksesta.

10.1 Päätös ja kirjaus

Tarkastuksesta päättää ja tarkastamisen tekee lastensuojelulaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Päätös ei ole valituskelppoinen. Päätös on kuitenkin lähetettävä tiedoksi huoltajalle ja 12 vuotta täyttäneelle lapselle.

Lapselle tulee aina selvittää tarkastuksen syy.

Tarkastuksen peruste, syyt ja menettely, myös se, miksi tarkastus on tehty ilman lapsen tai toisen henkilön läsnäoloa, on kirjattava päätökseen ja lasta koskeviin asiakirjoihin.

Lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on lisäksi oikeus erityisestä syystä päättää, että edellä tarkoitettu lapselle osoitettu kirje tai muu luottamuksellinen viesti jätetään kokonaan tai osaksi toimittamatta tai muu lähetys kokonaan tai osaksi luovuttamatta lapselle.

Lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on oikeus yksittäistapauksessa lukea lapselle lähetetty viesti tai muu lähetys, jos on perusteltua syytä epäillä viestin sisällön vaarantavan lapsen tai toisen henkilön henkeä, terveyttä, turvallisuutta tai kehitystä.

11.2.2020

Edellytyksenä on, että viestin tai lähetyksen sisällön voidaan perustellusti arvioida vakavasti vaarantavan lapsen tai toisen henkilön henkeä, terveyttä tai turvallisuutta tai kehitystä.

Lastensuojelulaitoksen, myös yksityisen ostopalvelulaitoksen, on toimitettava tällainen viesti tai lähetyks viipymättä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle päätöksentekoa varten.

Päätöksen lähetyksen ja viestin luovuttamatta jättämisestä ja siihen liittyvän päätöksen viestin lukemisesta yksittäistapauksessa tekee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Päätöksestä voivat valittaa 12 vuotta täyttänyt lapsi ja hänen huoltajansa, joille päätös on annettava tiedoksi.

Viestin toimittamatta jättäminen tai muun lähetyksen luovuttamatta jättäminen ja päätöksen tekoa varten toimittaminen on kirjattava lasta koskeviin asiakirjoihin sekä perusteltava.

11. Kiinnipitäminen (68 §)

Lastensuojelulaitoksen johtaja tai laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi lapsen rauhoittamiseksi pitää kiinni lapsesta, jos lapsi sekavan tai uhkaavan käyttäytymisensä perusteella todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita ja kiinnipitäminen on lapsen oman tai toisen henkilön hengen, terveyden tai turvallisuuden välittömän vaarantumisen vuoksi tai omaisuuden merkittävän vahingoittumisen estämiseksi välttämätöntä. Sen käyttäminen muussa tarkoituksessa, esimerkiksi seuraamuksena lapsen ei-toivottavasta käyttäytymisestä, voi täyttää rikoslain 25 luvun 1 §:ssä rangaistavaksi säädetyn vapaudenriiston tunnusmerkistön.

Turvallisuuspalveluja tarjoavaan yrityksen palveluksessa oleva henkilö, esimerkiksi vartija, ei voi turvautua lastensuojelulaissa säädettyyn kiinnipitämiseen. Sen sijaan jokaisella on oikeus puolustaa omaa tai toisen henkilön henkeä tai terveyttä näitä uhkaavalta jo aloitetulta tai välittömästi uhkaavalta hyökkäykseltä ja käyttää voimakeinoja siinä määrin kuin on välttämätöntä, kun otetaan huomioon hyökkäyksen laatu ja voimakkuus. Tällainen tilanne voi olla, kun lastensuojelulaitoksessa lapsi on lyömässä toista lasta teräaseella ja paikalla oleva vartija riistää

11.2.2020

häneltä aseiden voimakeinoja käyttäen kehoitettuaan sitä ennen tuloksetta uhkaavaa lasta luovuttamaan teräaseen.

Kiinnipitämisen on oltava luonteeltaan hoidollista ja huollollista. Kiinnipitäminen voi myös sisältää lapsen siirtämisen. Se on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä.

Kiinnipitämisellä tarkoitetaan pelkästään lapsen fyysistä kiinnipitämistä. Minkäänlaisten välineiden käyttö kiinnipitämisen yhteydessä ei ole sallittua. Säännöksen tarkoittama mahdollisuus puuttua lapsen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen on tarkoitettu vain niitä tilanteita varten, joissa esimerkiksi lapsen aggressiivisuudesta, tuskaisuudesta ym. johtuvan sekavan tai uhkaavan käyttäytymisen pysäyttäminen ja lapsen rauhoittaminen edellyttävät välitöntä puuttumista tilanteeseen.

Kiinnipitämistä on pidettävä siis aina viimesijaisena keinona. Kiinnipitämisellä voidaan paitsi estää lasta vahingoittamasta itseään myös suojella muita lapsia ja laitoksen henkilökuntaa. Omaisuuden kohdalla kyse tulee olla omaisuuden merkittävästä vahingoittumisriskistä.

Ennakollinen kiinnipitäminen ilman välitöntä vaaraa ei täytä kiinnipitämisen edellytyksiä. Kiinnipitäminen on lopetettava heti, kun se ei enää ole lapsen rauhoittamiseksi välttämätöntä.

Sen lisäksi, että kiinnipitämisen on oltava säännöksen tarkoittamalla tavalla välttämätöntä, sen on myös oltava lapsen käyttäytyminen ja tilanne kokonaisuutena arvioiden puolustettavaa.

Kiinnipitämiseen turvautumisen on oltava järkevässä ja kohtuullisessa suhteessa siihen lopputulokseen nähden, jota sillä tavoitellaan.

11.1 Selvitys ja kirjaus

Kiinnipitämiseen turvautuneen henkilön on annettava laitoksen johtajalle kirjallinen selvitys tilanteesta. Tämä koskee sekä omia että ostopalvelulaitoksia. Selvitys on toimitettava myös lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Mikäli lastensuojelulaitoksen johtaja on

11.2.2020

turvautunut kiinnipitämiseen, on hänen annettava selvitys lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Kiinnipitämisen liioittelusta säädetään rikoslaissa. Kiinnipitäminen voi tulla rangaistavaksi, mikäli säännöksessä tarkoitettu välttämättömyysedellytys ei täyty tai kiinnipitamisessä on käytetty suurempaa voimaa kuin tavoitteen saavuttaminen eli lapsen rauhoittaminen välttämättä vaatii.

Kiinnipitamisestä ei tehdä päätöstä. Kiinnipitämisen syyt ja perusteet on kirjattava lasta koskeviin asiakirjoihin.

12. Liikkumisvapauden rajoittaminen (69 §)

Lapselle saadaan, jos se on hänen huoltonsa kannalta välttämätöntä ja lapsen edun mukaista, asettaa määräajaksi kielto poistua laitoksen alueelta, laitoksesta tai tietyn laitokseen kuuluvan asuinyksikön tiloista, jos

1) lapsen sijaishuoltoon johtanut päätös on tehty sillä perusteella, että hän on vaarantanut vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin verrattavalla käyttäytymisellään;

2) lapsi käyttäytyy laitoksessa 1 kohdassa mainitulla tavalla tai

3) rajoitus on lapsen hoidon tai huollon kannalta muutoin tarpeen lapsen suojelemiseksi häntä itseään vakavasti vahingoittavalta käyttäytymiseltä.

Rajoittamista ei saa määrätä laajempaan eikä pidemmäksi ajaksi kuin lapsen hoito- ja kasvatus välttämättä edellyttää.

Liikkumisvapauden rajoittamisen tavoitteena on, että lapsi poistuu päätöksessä yksilöidyltä alueelta vain yhdessä työntekijän kanssa.

Lapsen tavanomaisen elämän toimintamahdollisuudet, kuten koulunkäynti, harrastustoiminta, retkelle osallistuminen tai muu vastaava toiminta tulee mahdollisuuksien mukaan pyrkiä turvaamaan. Päätöstä tehtäessä lapsen omat toivomukset ja mielipide asiassa tulee selvittää

11.2.2020

ja ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tavalla. Liikkumisvapauden rajoittamista ei saa käyttää rangaistuksena.

Mikäli liikkumisvapauden rajoittamispäätöksen ohella rajoitetaan tosiasiassa myös lapsen yhteydenpitoa, tulee yhteydenpidon rajoittamisesta tehdä erillinen päätös. Tällöin kuultavia ja valitukseen oikeutettuja ovat 12 vuotta täyttänyt lapsi, lapsen huoltaja ja päätöksen kohteena oleva henkilö: lapsen vanhempi, tai muu henkilö, jonka yhteydenpitoa lapseen päätöksellä on rajoitettu.

12.1 Päätös ja kirjaus

Liikkumisvapauden rajoittamisasiasta tehdään muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös. Päätöksestä voi valittaa 12 vuotta täyttänyt lapsi ja hänen huoltajansa, joille päätös on annettava tiedoksi. Päätöstä ennen on asianosaisina pidettäviä henkilöitä kuultava. Jos kyse on lyhytaikaisesta liikkumisvapauden rajoittamisesta ja päätös on tehtävä heti, voidaan kuuleminen jättää suorittamatta perustellusti.

Yhtäjaksoisesti rajoittaminen saa jatkua enintään 30 vuorokautta. Rajoitustoimenpide on lopetettava heti, kun se enää ei ole välttämätöntä lapsen huollon järjestämisen kannalta.

Päätöksen lyhytaikaisesta, enintään 7 vuorokautta kestävästä, liikkumisvapauden rajoittamisesta tekee lastensuojelulaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö.

Jos rajoittamista on tarpeen jatkaa tai jos se alun perin määrätään seitsemää vuorokautta pidemmäksi ajaksi, rajoittamisesta päättää sekä omissa laitoksissa että ostopalvelulaitoksissa olevien lasten osalta delegointisäännön mukaisesti lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Rajoittaminen saa jatkua yhtäjaksoisesti enintään 30 vuorokautta.

On myös mahdollista, että lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee laitokseen sijoitetun lapsen osalta suoraan päätöksen lapsen liikkumisvapauden rajoittamisesta yli seitsemän vuorokauden ajaksi,

11.2.2020

esimerkiksi tilanteessa, jossa lasta ollaan sijoittamassa laitokseen tai lapsen sijaishuoltopaikkaa muutetaan.

Laitoksen on viipymättä ilmoitettava lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle rajoittamisesta päätöksen tekemistä varten.

13. Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen (69 a §)

Jos lapsi on poistunut luvattomasti lastensuojelulaitoksesta tai ei palaa sinne ennalta sovitusti luvallisen poistumisen jälkeen, laitoksen on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin lapsen etsimiseksi ja palauttamiseksi laitokseen. Laitoksen on ilmoitettava lapsen luvattomasta poissaolosta lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle ja virka-ajan ulkopuolella sosiaali- ja kriisipäivystykseen. Laitoksen ja lapsen sosiaalityöntekijän on yhdessä ratkaistava, mistä lasta olisi syytä etsiä, kuka mahdollisesti tietäisi, missä lapsi on, ja miten hänen kuljetuksensa takaisin laitokseen olisi syytä järjestää, kun hänet on löydetty. Lapsen olinpaikan selvittyä laitoksen ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee yhteistyössä sopia lapsen kuljettamisesta takaisin laitokseen, ellei lapsi palaa laitokseen vapaaehtoisesti.

Lapsen palauttamisesta ja siihen liittyvästä kuljettamisesta ja sen turvallisesta järjestämisestä päättää lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Kiireellisissä tilanteissa lapsen palauttamisesta ja siihen liittyvästä kuljettamisesta ja sen turvallisesta järjestämisestä päättää laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Laitoksen johtajan tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan on viipymättä ilmoitettava päätöksestä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Lapsen kuljettamisen saa toteuttaa vain:

1. laitoksen hoito- ja kasvatushenkilöstöön laskettava työntekijä, jolla on lastensuojelulain 60 §:ssä määritelty ammatillinen pätevyys.
2. lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä
3. muu toimivaltainen viranomainen (muun kunnan viranomainen tai poliisi).

Lastensuojelulain 60 §:n mukaan lastensuojelulaitoksessa on oltava lasten ja nuorten hoitoon ja kasvatukseen nähden riittävä määrä

11.2.2020

sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuja sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä muuta henkilöstöä.

Jos kuljetuksesta vastaa laitoksen henkilökuntaan kuuluva, on tämän henkilön oltava aina vakituiseen henkilöstöön laskettava ja ammatillisesti pätevä laitoksen hoito- ja kasvatustyöhön osallistuva työntekijä. Työntekijä voi olla esimerkiksi perhevapaan ajaksi palkattu määräaikainen sijainen, mutta laitoksen pysyvään vakituiseen hoito- ja kasvatushenkilöstöön kuuluva työntekijä. Laitos ei voi palkata tilapäisiä tuntityöläisiä lasten kuljettamiseksi. Tarvittaessa laitos voi kuitenkin palkata tuntityöntekijän laitokseen siksi ajaksi, kun laitoksen vakituiseen henkilöstöön kuuluva työntekijä noutaa lapsen.

Olisi suositeltavaa, että kuljetuksesta vastaava henkilö olisi lapselle entuudestaan tuttu, kuten lapsen omaohjaaja tai lapsen asuinyksikössä työskentelevä muu ohjaaja, koska tutun henkilön läsnäolo lisää lapsen turvallisuuden tunnetta. Lapsen etsintää ja kuljetusta ei saa toteuttaa laitoksen hoito- ja kasvatushenkilöstöön kuulumaton työntekijä esim. vartija, keittäjä tai talonmies. Lapsen etsintää ja kuljetusta ei saa toteuttaa ostopalveluna.

Ajoneuvon kuljettaminen: Lasta kuljettavan henkilön ei tarvitse vastata ajoneuvon kuljettamisesta. Ajoneuvon kuljettaja voi olla esimerkiksi toinen työntekijä tai taksikuski.

Henkilöntarkastus kuljetuksen aikana: lasta kuljettava henkilö saa tehdä lapselle henkilöntarkastuksen kuljetukseen käytettävässä autossa kuljetuksen turvallisuuden varmistamiseksi. Henkilöntarkastuksen voi tehdä myös ennen autoon menemistä. Henkilöntarkastus kuljetuksen aikana tehdään samoin edellytyksin ja tavoin kuin mitä henkilöntarkastus yleensäkin tehdään.

Aineiden ja esineiden haltuunotto kuljetuksen ajaksi: lapsen hallussa olevat päihtymistarkoitukseen käytettävät aineet ja lapsen itsensä tai muiden vahingoittamiseen tarkoitettut tai soveltuvat esineet saadaan ottaa kuljettamisen ajaksi lasta kuljettavan henkilön haltuun. Ellei haltuun otettua ainetta tai esinettä palauteta lapselle kuljettamisen jälkeen, asiasta on tehtävä päätös aineiden ja esineiden haltuunotosta.

Kiinnipito kuljetuksen aikana: Lapsen kuljettamisen aikana lasta kuljettava henkilö saa kuljetuksen turvallisuuden varmistamiseksi pitää

11.2.2020

lasta lyhytaikaisesti kiinni kuljetukseen käytettävässä autossa, jos lapsi sekavan tai uhkaavan käyttäytymisensä perusteella todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita ja kiinnipitäminen on lapsen oman tai toisen henkilön hengen, terveyden tai turvallisuuden välittömän vaarantumisen vuoksi välttämätöntä. Kiinnipito on toteutettava lapselle turvallisella, hänen ikänsä, sukupuolensa, kulttuuri- ja uskonnollinen taustansa sekä yksilöllinen tilanteensa huomioivalla tavalla. Kiinnipito on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä. Kiinnipitoa ei voi tehdä varmuuden vuoksi tai auton ulkopuolella. Kiinnipitämiseen turvautuneen henkilön on annettava laitoksen johtajalle siitä kirjallinen selvitys. Lapsen terveydentila on tutkittava, jos kiinnipitämisestä aiheutuu lapselle vammoja tai fyysisiä jälkiä tai jos lapsi sitä pyytää. Kiinnipitämisen lioittelusta säädetään rikoslaissa.

13.1 Kirjaus

Lapsen etsinnästä ja kuljettamisesta on tehtävä sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetun lain mukaisesti kirjaukset lapsen asiakasasiakirjoihin.

14. Eristäminen (70 §)

Lapsi saadaan eristää laitoksen muista lapsista, jos hän käyttäytymisensä perusteella on vaaraksi itselleen tai muille tai jos eristäminen on muusta erityisen perustellusta syystä lapsen hengen, terveyden ja turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Eristämistä ei saa määrätä laajempaan eikä pidemmäksi ajaksi kuin lapsen huolenpito ja hoito välttämättä edellyttävät. Eristämistä ei saa ilman uutta päätöstä jatkaa yhtäjaksoisesti yli 12 tuntia. Eristäminen on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä.

Eristämisen aikana lapsen turvallisuudesta vastaavan henkilön on valvottava lasta koko erillään pitämisen ajan olemalla hänen kanssaan samassa tilassa tai sen välittömässä läheisyydessä niin, että hänellä on mahdollisuus saada yhteys eristettyyn lapseen. Myös lapsella on oltava mahdollisuus saada yhteys hänen turvallisuudestaan vastaavaan henkilöön. Lapsen olosuhteet eristämisen aikana on järjestettävä niin, että lapsi saa riittävän huolenpidon ja hoidon sekä mahdollisuuden keskustella hänen turvallisuudestaan vastaavaan henkilön kanssa.

11.2.2020

Eristämistä voidaan välittömästi jatkaa uudella päätöksellä vain, jos eristämisen edellytykset ovat edelleen olemassa. Edellytyksenä on lisäksi, ettei lapsen hoitoa ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista järjestää muulla tavalla. Eristämisen pisin kokonaisaika ei saa ylittää 24 tuntia.

Ennen eristämisen jatkamista koskevan päätöksen tekemistä, on lapselle suoritettava lääkärintarkastus, mikäli se ei ole ilmeisen tarpeetonta. Lääkärintarkastus tulee tarvittaessa tehdä myös eristämisen alkaessa, eristämisen aikana tai eristämisen päättyessä.

Eristäminen ei saa koskaan olla rangaistus ja eristämisen sijasta on aina ensin mietittävä muita lievempiä keinoja. Eristämistä ei voida myöskään käyttää kasvatuksellisilla perusteilla.

Säännös edellyttää lapsen tilanteen jatkuvaa seurantaa. Lasta ei voi siis jättää eristämistilanteessa yksin ilman, että lapsen turvallisuudesta vastaava henkilö on jatkuvasti kuuloetäisyydellä lapseen ja pystyy välittömästi lapsen kutsuessa olemaan lapsen kulloisessakin tilanteessa tarvitsemalla tavalla apuna ja tukena lapselle. Eristämisessä käytetyn paikan tulee olla lapsen hoidon ja huolenpidon kannalta tarkoituksenmukainen. Koska eristäminen ei koskaan voi olla rangaistus, ei eristämisaika saa ilmentää rangaistusluonteisuutta. Eristämishuoneessa on oltava valoa ja puhdasta vettä. Eristetylle lapselle on turvattu mahdollisuus saniteettitiloihin, ruokailuun ja raittiiseen ilmaan.

Lapselle tulee myös järjestää mahdollisuus keskusteluun hänelle läheisen laitoksen työntekijän, kuten omahoitajan, kanssa. Tämä mahdollisuus lapsella tulee olla hänen sitä halutessaan.

14.1 Päätös ja kirjaus

Päätöksen eristämisestä ja sen jatkamisesta tekee lastensuojelulaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Päätöksestä voi valittaa 12 vuotta täyttänyt lapsi ja hänen huoltajansa, joille päätös on annettava tiedoksi.

11.2.2020

Sen lisäksi, mitä rajoitustoimenpiteiden kirjaamisesta säädetään LSL:n 74 §:ssä (k. 18), eristämistä koskeviin asiakirjoihin on eristämisen aikana kirjattava eristämiseen johtanut tilanne, eristämisen toteuttamistapa ja miten eristämisen jatkamisen perusteita on eristämisen aikana arvioitu. Lisäksi on kirjattava eristämisen lopettamiseen johtaneet perusteet ja syyt.

Laitoksen johtajan tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan henkilön tulee viipymättä ilmoittaa eristämisestä tai sen jatkamisesta lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

15. Erityinen huolenpito (71 §)

Erityisellä huolenpidolla tarkoitetaan sijaishuollossa olevalle 12 vuotta täyttäneelle lapselle lastensuojelulaitoksessa järjestettävää erityistä, moniammatillista hoitoa ja huolenpitoa, jonka aikana lapsen liikkumisvapautta voidaan hänen hoitonsa ja huolenpitonsa edellyttämässä laajuudessa rajoittaa siten kuin lastensuojelulain 72 ja 73 §:ssä on säädetty.

Erityisellä huolenpidolla pyritään lapsen kokonaisvaltaiseen hoitamiseen ottaen erityisesti huomioon lapsen psyykkisen hoidon tarve.

Erityinen huolenpito ei voi koskaan olla säilyttävää tai rangaistusluonteista. Erityisen huolenpidon aikana pyritään intensiivisellä työskentelyllä luomaan edellytykset lapsen tarpeet mahdollisimman hyvin huomioon ottavaan sijaishuollon järjestämiseen.

Erityisen huolenpidon järjestäminen edellyttää laitokselta riittäviä henkilöstöresursseja, moniammatillista työskentelyä siten, että moniammatilliset resurssit ovat käytettävissä ja saatavissa sekä toimivia laitoskohtaisia rakenteellisia ja muita tilaratkaisuja.

Erityistä huolenpitoa voidaan järjestää lastensuojelulaitoksessa, jonka käytettävissä on erityisen huolenpidon järjestämiseksi riittävä kasvatuksellinen, sosiaalityön, psykologinen ja lääketieteellinen asiantuntemus. Laitoksessa tulee olla toiminnan edellyttämä tehtävään soveltuvan ammatillisen tutkinnon omaava henkilöstö ja erityisen

11.2.2020

huolenpidon järjestämiseksi terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan asianmukaiset tilat.

15.1 Erityisen huolenpidon järjestäminen 72 §

Lapselle voidaan sijaishuollon aikana, jos hänen erittäin tärkeä yksityinen etunsa sitä välttämättä vaatii, järjestää erityistä huolenpitoa. Erityistä huolenpitoa voidaan järjestää muun muassa vakavan päihde- ja rikoskierteen katkaisemiseksi tai kun lapsi omalla käyttäytymisellään muutoin vakavasti vaarantaa omaa henkeään, terveyttään tai kehitystään.

Tällainen tilanne voi olla, kun lapsi käyttäytyy itsetuhoisesti tai esimerkiksi myy itseään. Erityisen huolenpidon tarve saattaa esiintyä myös tilanteessa, jossa lasta tosiasiallisesti muutoin käytetään seksuaalisesti hyväksi.

Erityisen huolenpidon tavoitteena on katkaista lapsen häntä itseään vahingoittava käyttäytyminen ja mahdollistaa erityisen huolenpidon avulla lapselle annettava kokonaisvaltainen huolenpito.

Lapselle ei voida järjestää erityistä huolenpitoa, jos lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeen mukainen sijaishuolto on järjestettävissä muulla tavoin tai jos terveydenhuollon palvelut soveltuvat käytettäväksi erityisen huolenpidon sijaan.

Lapsen erityisen huolenpidon tarve voi ilmetä eri tavoin ja eri tilanteissa. Lapsi on voitu jo sijoittaa sijaishuoltoon johonkin laitokseen, jossa havaitaan, ettei kyseinen laitos turvaa lapsen etua lapsen tilanteessa. Huolenpidon tarve voi ilmetä myös jo varsinaista huostaanottopäätöstä tehtäessä ja sijaishuoltoon sijoittamista valmisteltaessa. Tällainen tilanne voi esimerkiksi olla tarve päästä tehokkaasti vaikuttamaan voimakkaassa huume- tai rikoskierteessä olevan lapsen vahingollisen elämäntavan katkaisemiseen.

11.2.2020

15.2 Päätös

Päätöksen erityisen huolenpidon järjestämisestä tekee johtava sosiaalityöntekijä avohuollon ja sijoituksen sosiaalityössä.

Päätöksen on perustuttava erityisen huolenpidon järjestämistä varten tehtyyn lapsen tilanteen moniammatilliseen arvioon, joka perustuu kasvatukselliseen, sosiaalityön, psykologiseen ja lääketieteelliseen asiantuntemukseen. Tässä arviossa on otettava kantaa siihen, voidaanko lapsen itseään vahingoittavaan käyttäytymiseen puuttua muulla tavoin kuin järjestämällä hänelle erityistä huolenpitoa. Tämä puolestaan edellyttää pääsääntöisesti lapsen henkilökohtaista tapaamista ja joka tapauksessa perehtymistä hänen lastensuojeluaan koskeviin asiakirjoihin ja selvityksiin.

Erityisen huolenpidon järjestämistä koskeva päätös voidaan siis tehdä joko lapsen huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista koskevan valmistelun ja päätöksenteon yhteydessä tai sijaishuollon kestäessä. Päätökseen erityisen huolenpidon järjestämisestä liittyy myös päätös sijaishuoltopaikan muuttamisesta. Poikkeuksellisesti päätöstä sijaishuoltopaikan muuttamisesta ei tarvitse tehdä, jos erityinen huolenpito järjestetään samassa lastensuojelulaitoksessa, jonka toiselle osastolle lapsi on jo sijoitettu.

Erityistä huolenpitoa voidaan järjestää enintään 30 vuorokauden ajan. Mainittu määräaika lasketaan erityisen huolenpidon tosiasiallisesta aloittamisesta.

Mikäli päätöstä erityisen huolenpidon järjestämisestä ei ole voitu panna täytäntöön, se raukeaa 90 vuorokauden kuluessa päätöksen tekemisestä. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee raukeamisesta ns. toteamispäätöksen, josta ei saa valittaa.

Erittäin painavasta syystä voidaan erityistä huolenpitoa jatkaa uudella johtavan sosiaalityöntekijän päätöksellä enintään 60 vuorokaudella. Edellytyksenä on kuitenkin, että erityisen huolenpidon jatkaminen on edelleen lapsen käyttäytyminen ja sijaishuollon tarve huomioon ottaen välttämätöntä. Jatkamispäätökseen on liitettävä moniammatillinen arvio, jossa otetaan kantaa erityisesti siihen, miksi erityistä huolenpitoa olisi tarpeen jatkaa, ja missä muodossa se tulisi lapselle järjestää. Arviosta

11.2.2020

on ilmevä, mitä tukipalveluja laitoksen tulisi järjestää tai hankkia erityisen huolenpidon järjestämiseksi. Jatkamisen ei voi perustua samaan arvioon kuin aiemmalla kerralla, vaan jatkopäätökseen on liitettävä arvio/arviot siitä miksi jatkaminen on välttämätöntä.

Ennen erityistä huolenpitoa koskevaa päätöstä on kuultava 12 vuotta täyttänyttä lasta ja hänen huoltajaansa. Päätöksestä voi valittaa 12 vuotta täyttänyt lapsi ja lapsen huoltaja.

Jos erityisestä huolenpidosta päätetään samalla, kun päätetään lapsen huostaanotosta, tai päätökseen liittyy myös sijaishuollon muuttamista koskeva päätös, määräytyy kuultavien ja valitukseen oikeutettujen piiri tältä osin lastensuojelulain 42 §:n mukaisesti. Asianosaisia ovat tällöin 12 vuotta täyttänyt lapsi, hänen huoltajansa ja vanhempansa sekä henkilö, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi tällöin on tai on välittömästi ennen asian valmistelua ollut, esimerkiksi perhehoitaja.

Erityinen huolenpito on lopetettava välittömästi, jos se osoittautuu tehottomaksi sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tai kun tarvetta erityisen huolenpidon järjestämiseen asiassa ei enää ole.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijällä on velvollisuus koko erityisen huolenpidon ajan arvioida erityisen huolenpidon jatkamisen edellytyksiä ja toisaalta sitä, tuleeko erityinen huolenpito oma-aloitteisesti lopettaa.

Erityisen huolenpidon lopettamisesta on tehtävä päätös. Ennen erityistä huolenpitoa koskevaa lopettamispäätöstä on kuultava 12 vuotta täyttänyttä lasta ja hänen huoltajaansa. Lapsen mielipide on muutoinkin aina selvitettävä. Päätöksestä voi valittaa 12 vuotta täyttänyt lapsi ja lapsen huoltaja.

Erityisen huolenpidon lopettamisesta päättää lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Päätökseen voi liittyä myös päätös sijaishuollon muuttamisesta, josta päättää erikseen johtava sosiaalityöntekijä. Tältä osin kuultavien ja valitukseen oikeutettujen piiri määräytyy lastensuojelulain 42 §:n mukaisesti.

11.2.2020

15.3 Erityisen huolenpidon toimeenpano (73 §)

Erityistä huolenpitoa voidaan järjestää vain sellaisessa lastensuojelulaitoksessa, jolla on käytettävissään erityisen huolenpidon järjestämiseksi riittävä kasvatuksellinen, sosiaalityön, psykologinen ja lääketieteellinen asiantuntemus. Laitoksessa tulee lisäksi olla toiminnan edellyttämä riittävä henkilöstö ja erityisen huolenpidon järjestämiseksi terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan asianmukaiset tilat.

Erityisen huolenpidon ajan lasta voidaan estää poistumasta näistä tiloista ilman lupaa tai valvontaa.

Mikäli lapselle järjestetään erityistä huolenpitoa, ei liikkumisvapautta koskevia rajoittamispäätöksiä tarvitse tehdä.

Sen sijaan mikäli lapsen yhteydenpito estetään tai sitä rajoitetaan taikka ryhdytään muihin rajoitustoimenpiteisiin kuin lapsen liikkumisvapauden rajoittamiseen erityisen huolenpidon järjestämisen aikana, tulee niistä tehdä päätös.

Erityistä huolenpitoa järjestetään Helsingin kaupungin vaativaa laitoshoidtoa antavissa lastenkodeissa tai erikseen sovitussa ostopalvelulaitoksissa tai julkisissa laitoksissa; esimerkiksi valtion koulukodissa. Erityistä huolenpitoa voidaan järjestää myös esimerkiksi lapsen omassa asuinyksikössä. Erityisen huolenpidon järjestäminen ei välttämättä edellytä erillistä osastoa. Erityiseen huolenpitoon osoitettujen tilojen kuitenkin tulee mahdollistaa esimerkiksi tarvittava lapsen liikkumisvapauden rajoittaminen.

Koska erityisen huolenpidon aikana lapsen oikeutta liikkua yksin tilojen ulkopuolella voidaan rajoittaa, on tarkoitukseen soveltuvien tilojen oltava riittävän monipuolisia esimerkiksi lapsen harrastustoimintaan, opetuksen tai esimerkiksi terapian järjestämiselle.

Erityisen huolenpidon aikana on edellä tarkoitettujen asiantuntijoiden tavattava säännöllisesti lasta sekä osallistuttava lapsen erityisen huolenpidon suunnitteluun, toimeenpanoon ja arviointiin. Lapselle on lisäksi tehtävä säännöllisesti tarvittavat lääkärintarkastukset. Erityisen

11.2.2020

huolenpidon aikana on lasta koskevista toimenpiteistä, niiden vaikutuksesta lapseen ja hänen tilanteeseensa sekä lapsen vastaisen sijaishuollon ja järjestämiseen pidettävä kirjaa.

Lasta koskeva asiakassuunnitelma ja hoito- ja kasvatussuunnitelma on aina tarkistettava erityisen huolenpidon päättyessä. Mikäli lapseen kohdistetaan erityisen huolenpidon aikana lain tarkoittamia muita rajoitustoimenpiteitä, on ne kirjattava siten kuin lastensuojelulain 74 §:ssä on säädetty.

16. Lapsen oikeus henkilökohtaiseen keskusteluun

Lain 53 §:n mukaan lapselle on järjestettävä riittävä mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun häntä itseään sijaishuollon toteuttamista koskevista asioista lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän kanssa asiakassuunnitelmaan tarkemmin kirjattavalla tavalla. Lähtökohtana on se, että lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tosiasiallisesti myös keskustelee henkilökohtaisesti sijaishuollossa olevan lapsen kanssa hänen ongelmistaan, toiveistaan ja tarpeistaan. Lapsen mielipide ja hänen toiveensa tulee tarvittavassa määrin ottaa huomioon sijaishuoltoa järjestettäessä. Lasta koskevaan asiakassuunnitelmaan tulee kirjata, miten lapsen oikeus henkilökohtaiseen keskusteluun on turvattu ja miten se toteutetaan.

Lasta koskeviin asiakirjoihin on merkittävä, miten lapsen po. oikeus on kulloinkin toteutettu.

Kun asiakassuunnitelmaa ja hoito- ja kasvatussuunnitelmaa tehdään yhdessä lapsen ja muiden asianomaisten kanssa, tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, miten käytännössä järjestetään se, että lapsella on tarvittaessa tosiasiallinen mahdollisuus käydä hänen sijaishuollostaan vastaavan työntekijän kanssa kahdenkeskisiä keskusteluja häntä ja sijaishuollon toteuttamista koskevista asioista ja kohtelustaan sijaishuoltopaikassa. Lapselle tulee varmistaa mahdollisuus keskustelujen käymiseen siten, ettei läsnä pääsääntöisesti, ellei lapsi muuta erityisesti toivo, ole muita kuin hän ja työntekijä.

11.2.2020

Säännös myös tukee sosiaalitoimen velvollisuutta seurata ja valvoa 65-73 §:ssä tarkoitettujen rajoitustoimenpiteiden käyttöä ja toimeenpanoa lastensuojelulaitoksessa. Rajoitustoimenpiteillä voi myös olla välitön vaikutus asiakassuunnitelman tarkistamistarpeen syntyymiseen. Asiakassuunnitelmaa tulee tarvittaessa tarkistaa yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja asianomaisten kanssa siten, että se ajan tasalla olevana tukee ja auttaa sitä, että lapselle voidaan järjestää hänen kulloisenkin tarpeensa mukaista hoitoa ja huoltoa.

17. Rajoitustoimenpiteiden kirjaaminen – vaikutus asiakassuunnitelmaan sekä hoito- ja kasvatussuunnitelmaan (74 §)

Lapsen asiakassuunnitelmaa on aina täydennettävä lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelmalla, jos lapseen kohdistetaan tai oletetaan kohdistettavan sijaishuollossa rajoituksia. Hoito- ja kasvatussuunnitelmassa tulisi arvioida etukäteen kuinka mahdollisia rajoituksia voitaisiin sijaishuollon aikana välttää tai vähentää. Etukäteisellä suunnittelulla ei oikeuteta rajoitusten käyttöä, vaan päinvastoin pyritään ennaltaehkäisemään niiden käytön tarvetta ja vähentämään niiden käyttöä. Hoito- ja kasvatussuunnitelma on aina lapsikohtainen.

Jos lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä havaitsee, että rajoitustoimenpiteitä käytetään ilman laissa niille säädettyjä perusteita tai muussa tarkoituksessa kuin mihin ne on tarkoitettu taikka muulla tavoin lapsen oikeusturvaa tai ihmisarvoa loukaten, on asiasta ilmoitettava sijaishuollon asiakasohjauksen päällikölle yksikkökohtaisen valvonnan mahdollistamiseksi.

Edellä sanottu koskee myös tilanteita, joissa sosiaalityöntekijä saa tietää tai havaitsee, että lapsen, myös muun kunnan kuin Helsingin sijoittaman, sijaishuollon järjestämisessä on sellaisia puutteita tai epäkohtia, että ne on selvitettävä.

Edellä mainitussa tilanteessa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee myös sosiaalihuoltolain 48 §:n mukaisen ilmoituksen asiakkaaseen kohdistuneesta epäkohdasta tai sen uhasta toiminnasta vastaavalle henkilölle. Tämän lisäksi muillakin sosiaalihuollon henkilöstöön kuuluvilla on velvollisuus tehdä vastaava ilmoitus

11.2.2020

asiakkaaseen kohdistuneesta epäkohdasta tai sen uhasta. Ilmoitus tehdään SPro-järjestelmässä.

Rajoitustoimenpiteiden käytön seurannan ja valvonnan turvaamiseksi on lastensuojelulaitoksen asianmukaisesti kirjattava käyttämänsä rajoitustoimenpiteet. Kirjaamisen tulee sisältää rajoitustoimenpiteen kuvaus, toimenpiteen peruste ja kesto, toimenpiteestä päättäneen ja sen käytännössä toteuttaneen sekä siinä läsnä olleen henkilön nimi, nimike sekä tarvittaessa säännöksessä tarkoitettu erityinen syy rajoitustoimenpiteen käytölle (66 §:n 2 momentti ja 67 §:n 3 momentti).

Kirjauksessa on mainittava myös toimenpiteen mahdollinen vaikutus hoito- ja kasvatussuunnitelmaan. Lasta koskevista asiakirjoista on ilmeittävä se, miten lasta on kuultu ennen rajoitustoimenpiteistä päättämistä tai sen toteuttamista sekä lapsen mielipide asiasta.

Lasta koskevassa asiakassuunnitelmassa ja hoito- ja kasvatussuunnitelmassa ja näitä tarkistettaessa tulee erityisesti arvioida lapseen kohdistettujen rajoitustoimenpiteiden tavoitteiden toteutumista ja niiden vaikutusta asiakassuunnitelmaan ja hoito- ja kasvatussuunnitelmaan.

Mikäli tarvetta asiakassuunnitelman välittömään tarkistamiseen ilmenee, on lastensuojelulaitoksen johtajan tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan henkilön viipymättä ilmoitettava asiasta, asiakassuunnitelman tarkistamistarpeista, lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Lapsen kanssa on keskusteltava häneen kohdistettujen rajoitustoimenpiteiden syistä ja mahdollisista vaikutuksista hoito- ja kasvatussuunnitelmaan ja asiakassuunnitelmaan.

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kirjaa lisäksi Efficään yksityisissä laitoksissa tai valtion koulukodeissa tehdyt päätökset rajoitustoimenpiteistä.

Postiosoite

PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite

Toinen linja 4 A
Helsinki 53
<http://www.hel.fi/sote>

Puhelin

+358 9 310 5015

Faksi

+358 9 310 42504

11.2.2020

toimialajohtaja

perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja

Postiosoite

PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite

Toinen linja 4 A
Helsinki 53
<http://www.hel.fi/sote>

Puhelin

+358 9 310 5015

Faksi

+358 9 310 42504